

Između sela i grada

Arhitektonsko - urbanistički, grad je planski uređen prostor (mreža ulica, raspored zona...) a selo je spontano oblikovano naselje. Građenje grada se planira a selo nastaje spontano. Demografski, grad je gusto naseljeno mesto sa velikim brojem nepoljoprivrednog stanovništva koje se bavi profesijama kojih nema u selu. Sela su manja naselja sa velikim brojem poljoprivrednog stanovništva. Sa ekološkog stanovišta, sela su bliža prirodi nego gradovi. Gradovi su bučni, zagađeni, prenaseljeni. Ali, ekonomski gledano, sela se vidno razlikuju od gradova. Selo se oslanja na naturalnu poljoprivredu, a gradovi na industriju. Seljak radi da bi stekao i obezbedio imovinu a građanin da bi stekao novac i trošio ga. Seoski radovi obavljaju se u prirodi, spontano, i ne zavise ni prostorno ni vremenski od ostalih aktivnosti. Industrijski rad obavlja se u veštačkoj sredini i podvrgnut je najmodernijoj tehnologiji i radu mašina.

Postoje i socijalne razlike. U selima odnos između ljudi je neformalan, neposredan, trajan i prisan. Porodica je u selima primarna društvena grupa dok je gradsko, urbano društvo, jedna veštački stvorena skupina međusobno nepoznatih i raznovrsnijih pojedinaca i grupa. Oni se razlikuju po društvenom položaju, profesiji, veri, poreklu, kulturi... Seoske ustanove počivaju na očuvanju tradicije i običaja i grupnog morala. Urbane ustanove počivaju na autoritetu pravnih propisa. Seoska kultura je narodna, tradicionalistička, zatvorena u sebe i skrenuta ka prošlosti. Urbana kultura je masovna, serijska i namenjena je tržištu većine.

Ako na ovaj način sagledamo razlike između sela i grada, gde je tu mesto u kome živimo, Starčevo? Iako je naše mesto u poslednjoj deceniji doživelo svojevrstni urbanistički i infrastrukturni preobražaj, koji je uslovio i znatno viši stepen društvene nadgradnje, još uvek se može čuti, ne samo kod starijih meštana, da se sa nekom vrstom setnog inata ističe da je Starčevo - selo.

Ta konstatacija nije tačna. Ponajpre jer nas, zvanično, ni naša država ne tretira tako. Još od popisa iz 1981. godine Starčevo je, zvanično, prestalo da bude selo. Do tada, spadalo je u naselja mešovitog karaktera. Od 1981. godine pa i danas, po važećem zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije, pri određivanju statusa gradskih i ostalih naselja, koristi se administrativno-pravni kriterijum po kome se naselja zakonskim propisima proglašavaju za gradska i po toj dihotomnoj podeli imamo gradska naselja (ne gradove) i ostala naselja. U gradska naselja spadaju sva ona koja imaju udeo poljoprivrednog stanovništva manji od 30%.

Na teritoriji Grada Pančeva postoji 10 naselja. Tri su gradska: Pančevo, Kačarevo i - Starčevo. Međutim, tu podelu ne prati zakonska regulativa, pa je tako sva koncentracija lokalne vlasti u naselju Pančevo koje velika većina stanovnika teritorije Grada i konvencijalno naziva gradom. U Pančevu se nalaze sedišta svih službi i javnih preduzeća koji su najveći korisnici budžeta. Neke službe i preduzeća vrše funkciju na celoj teritoriji grada ali neke i ne. Tako imamo paradoks da se iz zajedničke kase (gradski budžet), na primer, finansira JP "Mladost"

koje je koncentrisano na održavanje sportskih terena samo u naselju Pančevo. Isto se može reći i za Gradsku stambenu agenciju i za još neka javna preduzeća. Nesrazmera prilikom ulaganja u ostala naseljena mesta je evidentna a o tome govore i iznosi koji se izdvajaju za komunalne i infstrkykturne potrebe naselja koja su oko Pančeva. I gradska i seoska.

Ovaj problem nije od juče. On postoji decenijama unazad a delimično je ublažen poslednjih desetak godina kada su mesne zajednice, zajedničkim političkim nastupom, uspele da donekle ublaže nesrazmeru ulaganja. Od pre dve godine i taj princip je ukinut pa se ponovo za sve i o svemu pita - Grad Pančevo, koji prednost daje aktivnostima u samom naselju Pančevo, jednom od deset na teritoriji grada Pančeva.

Potreba za decentralizacijom je civilizacijska tekovina. Ne samo da se na taj način motiviše stanovništvo manjih mesta da ostane tu da živi, već je za Srbiju koja je i u demografskoj krizi -to neophodno. Nikome nisu potrebna sela koja zmiru ili gradska naselja koja u nedostatku adekvatnog prostora za sopstveni razvoj polako postaju problematična predgrađa. Država Srbija je pre nekoliko godina proglasila 20-tak opština gradovima a intencija je bila dalja decentralizacija, odnosno formiranje gradskih opština. Svega dva ili tri grada su iskoristila tu mogućnost (Niš, Požarevac) dok su ostali gradovi koristili mogućnosti tog unapređenja ali odbijajući da se dalje decentralizuju. Među njima je i Pančevo.

Petar Andrejić

“ Starčevo danas, po podacima Gradske uprave iz 2013. godine ima 8099 meštana i četvrto je po broju stanovnika u južnom Banatu, odmah iza Pančeva, Vršca, Kovina i Bele Crkve. Dok se broj stanovnika u ostalim naseljima na teritoriji Pančeva smanjuje, u Starčevu se to ne dešava, već se broj stanovnika - povećava. Ne samo doseljavanjem, već i rađanjem. U starčevačkom vrtiću nema praznih mesta.